Sabima kartleggingsnotat 5, 2026

Kamp mot vindmøller… og andre utbyggingstrusler

Av Gry Handberg
Elverum sopp- og nyttevekstforening
November 2026

Rakskifte vindkraftverk i Åmot, sett fra Gransjøen i Elverum
Foto: Gry Handberg

Emneord: samarbeid, vindkraft, solkraft
Kartleggingsåret 2026, Elverum

Et samarbeidsprosjekt

I kartleggingsåret 2026 har Elverum sopp- og nyttevekstforening (ESNF), som i tidligere år, samarbeidet med Naturvernforbundet Sør-Østerdal og Birdlife Elverum. Vi har også dette året valgt å konsentrere kartleggingsinnsatsen vår om områder som prosjekteres nedbygd til vind- og solkraftverk. Det er primært kartlegging av sopp, men også en rekke andre artsgrupper. Vi har sett at slik kartlegging nytter, ved at NVE avslo søknaden om å bygge ut Bronkemoen solkraftverk med begrunnelse hensynet til naturmangfold, bl.a. pga våre kartleggings–resultater.

Når vi har gjort en slik prioritering, skyldes det at Elverum kommune ligger midt i smørøyet for utbyggere som ønsker å bygge vindkraftverk og solkraftverk. Her er store, flate områder med furutrær så langt øyet kan se – i en utbyggers øyne vel passende for solkraftverk, og her er åser langt til skogs i ødemark unna alfarvei godt egna for høye vindturbiner, mener utbyggerne. I begynnelsen av kartleggingsåret lå det på bordet fem forslag om vindkraftverk og ett nytt solkraftprosjekt, i tillegg til de tre solkraftprosjektene som allerede er til utredning i områder hvor vi har kartlagt i tre år på rad.

Kommunestyret i Elverum valgte å si nei til konsekvensutredning av tre av de fem foreslåtte vindkraftverkene. Dermed planla vi årets kartlegging i de to resterende vindkraftverksområdene og det nye solkraftverksområdet. I tillegg planla vi sammen med Tor Erik Brandrud å fortsette kartleggingen nordover i Julussdalen, langs Julussa, i de rike sandfuruskogene på eskerne langs elva. Vi la også en kartleggingstur til et område tilhørende Elverum kommuneskoger, hvor man vurderer å prosjektere enda et solkraftverk. Hensikten med denne sistnevnte turen var å gjøre oss kjent med området slik at vi vet hvor vi skal fokusere vår kartlegging hvis området blir foreslått prosjektert til solkraftverk i 2027.

Alt i alt en travel kartleggingssesong med åtte kartleggingsturer.

Vi inviterte bredt ut til mykologer og kartleggere i sør-Norge for å få hjelp til kartleggingen, og på ca halvparten av turene fikk vi hjelp utenfra egne rekker. Vi fikk også god hjelp og støtte fra mennesker som kjente de enkelte områdene godt og kunne guide oss på turene.

I det følgende refereres funnene for hvert enkelt kartleggingsområde, Åker og Grasberget vindkraftområder, Blanktjennsmoen solkraftområde og Julussdalen. Alle funn er registrert i Artsobservasjoner under prosjektet Kartleggingsmidler Sabima og kan derfor finnes i Artskart.

Åker vindkraftområde.

Området ligger øst i Elverum, mot Trysil. Det er et stort område - vekslende skoglandskap med innslag av myr. På de høyereliggende områdene i sør er det blandingsskog, mens i det nordre del av området hovedsaklig er barskog. Skogen har lav til middels bonitet og er i forskjellige aldersklasser, inkl. noe gammelskog.

I deler av området var det allerede flathogd og store skogsmaskiner hadde satt dype merker i naturen. Antakelig er det hogd der vindturbinene skal plasseres. Vi hadde to kartleggingsturer hit, først i den vestlige delen av området, mot store myrstrekninger, deretter i den sørøstlige delen av området, ned mot Flisflodammen, en gammel fløterdam i Vesle-Flisa.

Vi registrerte til sammen 133 arter, 360 funn. Herunder karplanter, moser, lav, sopp, virvelløse dyr, fugler, amfibier og reptiler og pattedyr.

Det var av disse 9 rødlista arter:

Blanknål NT	4 funn
Lys brannstubbelav VU	2 funn
Mørk brannstubbelav VU	2 funn
Gubbeskjegg NT	115 funn
Sprikeskjegg NT	4 funn
Druelav NT	2 funn
Hønsehauk VU	1 funn
Tretåspett NT	1 funn
Granmeis VU	1 funn

Lyst brannstubbelav
Foto: Egil Østby

Mørk brannstubbelav
Foto: Egil Østby

Ingen av de 65 soppartene vi fant er rødlista, men ett funn var særlig interessant pga funnsted som avviker fra det ordinære. Denne soppen er bestemt til fjellridderhatt og funnet er sendt til sekvensering for endelig avklaring.

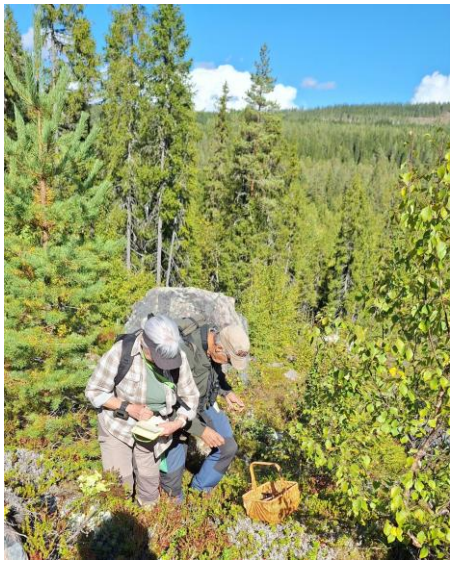

Kartleggere i aksjon
Foto: Gry Handberg

Grasberget vindkraftområde

Det prosjekteres bygd vindturbiner i tre åser i Grasberget-området helt nord i Elverum kommune, på grensa til Åmot. Nærmeste nabo i nord er det allerede utbygde vindkraftområdet Rakskiftet i Åmot. De tre åsene er fra nordøst mot sørvest Grasberget, Gransjøvola og Gransjøberget. I samråd med en kjentmann

konsentrerte vi oss om de to åsene Gransjøvola og Gransjøberget, siden Grasberget ligger mer uveisomt til og pga veibom ikke kan nås med mindre man kommer nordfra, fra Åmot. Skogsområdene her ligger langt unna alfarvei, består av store myrområder med kelofuru, gammel granskog og mager blandingsskog gran/furu med mye bjørk.

I Gransjøberget viste det seg at skogsbilveien fra Elverum mot Åmot var utbedret og steinlagt, det var kommet på plass en bom og veien var forlenget og knyttet sammen med en skogsbilvei nordfra i Åmot, dette hadde skjedd i løpet av sommeren (jfr. vår kjentmann) og det var flathogd i lia opp mot toppen, antakelig for å gi plass for vindturbiner. Så her forventer grunneier/utbygger åpenbart å få ja til utbygging fra kommunen/NVE.

Vi arrangerte to kartleggingsturer, en til Gransjøvola og en til Gransjøberget. I løpet av disse to turene gjorde vi 123 funn av 89 forskjellige arter – karplanter, lav, sopp, virvelløse dyr, alger, fugler og amfibier og reptiler.
Rødlisteartene vi fant i disse to åsene var:

Viftejamne NT	1 funn
Blanknål NT	2 funn
Mørk brannstubbelav VU	1 funn
Gubbeskjegg NT	19 funn
Ulvelav NT	1 funn
Mørk melsopp NT	1 funn
Furuplett NT	1 funn
Eirekjuke NT	1 funn
Granmeis VU	1 funn

Én soppart er sendt til sekvensering, en Cerinomyces sp.

En av mange kelofuruer i Gransjøvola Foto: Gry Handberg

Julussdalen langs Julussa

Vi var i samme området i 2025, men Tor Erik Brandrud ønsket å kartlegge videre for å sjekke om eskerne langs Julussa har like rike sandfuruskoger som skogene rundt Elverum. I år stoppet vi langs en skogsbilvei rett sør for Ryssjøen i Julussdalen. Vi gikk hele dagen i store sandfurumoområder hvor det ikke har vært hogst på mange år.

Her ble det gjort 111 funn av 61 forskjellige arter – sopp, lav, karplanter, moser og virvelløse dyr.

Rødlisteartene vi fant var:

Nubbestarr NT	1 funn
Gubbeskjegg NT	33 funn
Liten billeslørsopp VU	1 funn
Liten sandslørsopp VU	1 funn
Ferskenslørsopp DD	8 funn
Moslørsopp VU	5 funn
Blek knipperidderhatt DD	2 funn

Ett funn er sendt til sekvensering – en *Pseudoomphalina pachyphylla*.

Blanktjennsmoen

Her prosjekteres det et solkraftverk. Vi la to kartleggingsturer hit. En tur tidlig i sesongen for å bli kjent med området. Området ligger inntil riksvei 3 sør for Elverum, ved Hornbergsengene på Jømna. Det strekker seg sørover langs veien mellom to store jorder, ett i nord og ett i sør, og består av en tapp med furuskog i nord og ung blandingskog (flathogd for 8-10 år siden) helt sør til neste jorde. Så la vi neste kartleggingstur i soppsesongen til furuskogsområdet i nord. Siden det hadde vært tørt lenge, var skogbunnen temmelig tørr.

Her ble det gjort 42 funn av 39 arter sopp, karplanter, virvelløse dyr og fugler. Ingen rødlistearter. Men i Artskart finner vi at det tidligere år og også seinere i sesongen 2026 er gjort funn av moslørsopp, lodnevaniljerot og skogjamne, i tillegg til at alle de fire store rovdyra er registrert i området.

Konklusjon

Som en oppsummering av årets kartleggingsinnsats kan vi si at aktiviteten har vært høy, mange har deltatt i løpet av sesongen, og vi har kunnet sette mange punkter på kartet der det prosjekteres å nedbygge natur. Av rødlisteartene er det gubbeskjegg som trumfer – i alle områdene, med unntak av Blanktjennsmoen, ser denne laven ut til å være hyppig forekommende.

Furu med gubbeskjegg
Foto: Gry Handberg

Vi takker alle for innsatsen, vi takker Sabima for støtten, og så håper vi at våre funn kan være med på å hindre nedbygging av verdifull og til dels urørt natur.